

Ярмиш та ін.), проте питання міжнародних і, тим більше, зарубіжних стандартів щодо протидії цьому злочині в працях науковців не розглядалися взагалі або розглядалися дуже стисло. Фактично у СНД є лише одна кандидатська дисертація, що прямо стосується дослідження катування у контексті порівняльного кримінального права, зокрема, це праця російського вченого Р.М. Шавгалієва «Відповідальність за побої та мучення за кримінальним правом Росії та зарубіжних країн» (Казань, 2011 р.), однак і в ній, з огляду на те, що у КК РФ тортури є лише кваліфікуючою ознакою мордування, про катування зазначено порівняно мало. Також іноземний досвід щодо відповідальності за катування в межах своєї кандидатської дисертації «Кримінально-правові та кримінологічні проблеми боротьби з насильством посадових осіб (стаття 347-1 Кримінального кодексу Республіки Казахстан)» (Астана, 2008 р.) вивчав казахський науковець А.Н. Ібраєва, однак цей дослідник звернувся до аналізу відповідних норм кримінального законодавства лише десяти країн світу, передусім республік колишнього СРСР, що є обмеженим підходом.

Таким чином, питання кримінальної відповідальності за катування у контексті співвідношення міжнародного, зарубіжного та національного законодавства, з урахуванням специфіки доктрини та судової практики держав-репрезентантів різних правових сімей, потребують комплексного порівняльно-правового пізнання. Упевнені, що саме рівень кандидатської дисертації є тим критерієм, що дозволить комплексно та системно розкрити специфіку кримінальної відповідальності за цей злочин у порівняльно-правовій площині.

ЩОДО ВДОСКОНАЛЕННЯ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА РОЗБІЙ ЗА КРИМІНАЛЬНИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ

ад'юнкт кафедри кримінального права НА ВС
Паламарчук Крістіна Вікторівна

Кримінально-правова охорона власності на даний час залишається однією з найважливіших функцій держави. Вивчення практики боротьби зі злочинами проти власності показує, що вони переважають у структурі злочинів, які щорічно реєструються ОВС на території України. Тенденції по кількості зареєстрованих розбоїв протягом останніх п'яти років виглядають наступним чином: 2007 р. – 5382, 2008 р. – 4489, 2009 р. – 5103, 2010 р. – 4029, 2011 р. – 3715. Однак наведені дані видаються не зовсім точними та не розкривають повну картину уявлення про стан вчинення даних

видів злочинів, оскільки слід взяти до уваги чинники, які штучно впливають на зниження кількості зареєстрованих розбоїв, а саме латентність, неправильна кваліфікація злочинів з різних причин тощо. У групі злочинів проти власності найбільш високу суспільну небезпеку становлять корисливо-насильницькі посягання, особливо розбої.

Загальновідомо, що розбій – один з найбільш небезпечних злочинів, спрямованих не тільки проти власності, а й проти особи. Останніми роками насильство набуло широкого поширення і стало частим явищем в повсякденному житті. Значна частина корисливо-насильницьких злочинів скоюється із застосуванням чи погрозою застосування вогнепальної чи іншої зброї.

Суспільна небезпека вище вказаного складу злочину визначається: характером безпосередніх об'єктів посягання, якими є власність, а також життя чи здоров'я потерпілого, та подвійною мотивацією – корисливістю та насильницькою.

Підвищення ефективності кримінально-правової боротьби з розбоями багато в чому пов'язане зі своєчасним удосконаленням кримінального законодавства та практики його застосування.

Питання про шляхи вдосконалення кримінального закону завжди розглядається в руслі існуючої кримінальної політики держави. Висвітлюючи сучасні пріоритети кримінальної політики, фахівці обґрунтовано виділяють такі основні напрями вдосконалення чинного кримінального законодавства:

1) забезпечення ефективної охорони суспільних відносин, що уособлюють нові соціально-економічні умови, врегульовані нормами різних галузей чинного вітчизняного законодавства;

2) усунення внутрішньої неузгодженості та суперечливості системи і окремих норм кримінального закону;

3) якісне підвищення рівня застосування кримінально-правових норм у слідчій і судовій практиці. При цьому, на наш погляд, принципове значення має використання позитивного іноземного досвіду з приводу кримінальної відповідальності за розбої.

Погоджуючись з виділеними пріоритетами, використовуючи матеріали як судово-слідчої практики, так і теоретичні доробки науковців, положення доктрини зарубіжного кримінального права та іноземного кримінального законодавства, вважаємо за доцільне здійснити ряд конкретних кроків на шляху удосконалення кримінальної відповідальності за розбої:

1. Згідно з КК України під розбоєм розуміється напад з метою заволодіння чужим майном, поєднаний із насильством, небезпечним для життя чи здоров'я особи, яка зазнала нападу, або з

погрозою застосування такого насильства. Така дефініція, на нашу думку, є не точною, оскільки при наявності законодавчої подібності з суміжними складами злочинів (грабіж, вимагання, бандитизм), це викликає значні труднощі при їх кваліфікації. У зв'язку з цим в текст ст. 187 КК України варто ввести інше поняття – «розбій, тобто застосування до особи насильства, небезпечного для життя і здоров'я, або погроза застосування такого насильства з метою заволодіння (викрадення – як варіант) чужим майном».

2. Зважаючи на дані статистики МВС України, такий вид злочину, як бандитизм скоюється крайне рідко. Родовий об'єкт бандитизму відрізняється від об'єкту розбою, тож вважаємо за недоцільне наявність однієї з таких умов як попереднє вчинення особою бандитизму для кваліфікації розбою, вчиненого повторно.

3. В ч. 2 ст. 187 не міститься чіткої вказівки на повторність вчинення розбою. Вважаємо за потрібне редагувати дане положення наступним чином: «Розбій, вчинений за попередньою змовою групою осіб, або повторно». При цьому слід змінити текст примітки І до ст. 185 КК України, в якій до переліку статей додати ст. 187 КК України.

4. Розбій в залежності від наявності чи відсутності певних обтяжуючих обставин може становити різний ступінь суспільної небезпеки та створювати різний розмір заподіяної шкоди. Передбачені в ч.ч. 3, 4 ст. 187 КК України кваліфікуючі та особливо кваліфікуючі ознаки не в повній мірі відображають вказану різницю суспільної небезпечності, в зв'язку з чим необхідне їх уточнення, а саме: розбій, що завдав значної шкоди потерпілому; розбій, спрямований на заволодіння майном у великих розмірах; розбій, спрямований на заволодіння майном в особливо великих розмірах.

5. Санкції ст. 187 КК України мають досить широкі амплітуди коливань між мінімальною та максимальною межами можливого покарання до особи, котра вчинила даний злочин, тому доцільно скоротити вказані розбіжності. Враховуючи факти, які свідчать про те, що розбій є найбільш небезпечним злочином у групі злочинів проти власності, варто збільшити нижню межу санкції ч. 1 ст. 187 КК України з трьох років позбавлення волі до п'яти років позбавлення волі.

Таким чином, вважаємо, що перелік вище зазначених змін до ст. 187 КК України не є вичерпним, національна кримінально-правова доктрина потребує подальшого вдосконалення з урахування позитивного досвіду в галузі кримінального права іноземних держав.